

Filozof prava i države Ante Starčević

Geceg, Martina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:470549>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Martina Geceg

**FILOZOF PRAVA I DRŽAVE
ANTE STARČEVIĆ**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, kolovoz 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA FILOZOFIJU

Martina Geceg

**FILOZOF PRAVA I DRŽAVE
ANTE STARČEVIĆ**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Pavo Barišić

Zagreb, kolovoz 2023.

SAŽETAK

Ante Starčević bio je istaknuti politički vođa i mislilac koji je igrao ključnu ulogu u borbi za hrvatsku autonomiju i zaštitu interesa hrvatskog naroda. Njegova politička misao bila je temeljena na idejama državne samostalnosti, političke autonomije i zaštite hrvatskog identiteta. Starčević je snažno zagovarao jezičnu i kulturnu samostalnost Hrvata, smatrajući da je jezik temelj nacionalnog identiteta. Njegova borba za jezičnu i kulturnu autonomiju imala je dugotrajan utjecaj na hrvatsku jezičnu politiku i kulturni razvoj. Unatoč kontroverzama i kritikama koje su ga pratile, njegova ostavština kao borca za nacionalnu samostalnost i zaštitu hrvatskog identiteta ostaje neizbrisiva i važna u povijesti hrvatskog naroda. Starčević je bio i politički mentor i temeljni dio ideološkog okvira nekoliko političkih stranaka i pokreta u Hrvatskoj. Njegova politička misao i aktivizam ostavili su trajan pečat na politički i društveni razvoj Hrvatske.

Ključne riječi: Starčević, politika, Stranka prava, ideje, državno pravo, Hrvatska

SUMMARY

Ante Starčević was a prominent political leader and thinker who played a key role in the fight for Croatian autonomy and the protection of the interests of the Croatian people. His political thought was based on the ideas of state independence, political autonomy, and the protection of Croatian identity. Starčević strongly advocated the linguistic and cultural independence of Croats, considering that language is the basis of national identity. His struggle for linguistic and cultural autonomy had a long-lasting impact on Croatian language policy and cultural development. Despite the controversies and criticism that followed him, his legacy as a fighter for national independence and the protection of Croatian identity remains indelible and important in the history of the Croatian people. Starčević was both a political mentor and a fundamental part of the ideological framework of several political parties and movements in Croatia. His political thought and activism left a lasting mark on the political and social development of Croatia.

Keywords: Starčević, politics, Party of Rights, ideas, state law, Croatia

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	3
SUMMARY	4
SADRŽAJ	1
1. UVOD	2
2. ŽIVOT I RANI UTJECAJ ANTE STARČEVIĆA	3
3. POLITIKA I IDEALI SLOBODNA NARODA.....	6
4. STARČEVIĆEVA ULOGA U STVARANJU STRANKE PRAVA.....	9
5. GOVOR ANTE STARČEVIĆA U SABORU 26. LIPNJA 1861.	12
6. NACIONALNI IDENTITET I IDEJE O HRVATSKOM JEDINSTVU	14
7. STARČEVIĆEVA ULOGA U PROMICANJU JEZIKA I KULTURE	17
8. STARČEVIĆEVA PERCEPCIJA DRUGIH NARODA I IDEJE O MEĐUNARODNIM ODNOSIMA	18
9. STARČEVIĆEVA OSTAVŠTINA I UTJECAJ NA KASNIJE POLITIČKE POKRETE 19	
ZAKLJUČAK	21
LITERATURA.....	22
POPIS SLIKA	23

1. UVOD

Ante Starčević, poznat kao “otac domovine“, ostaje jedna od najvažnijih figura u povijesti Hrvatske. Rođen 23. svibnja 1823. godine u selu Žitnik kod Gospića, Starčević je postao politički vođa i borac za nacionalnu slobodu Hrvatske u doba kada je to bilo od vitalnog značaja. Starčevićev život bio je obilježen političkim previranjima, borbi za neovisnost i izgradnji snažnog nacionalnog identiteta. Njegovi rani utjecaji i iskustva oblikovali su njegovu viziju i odlučnost u suprotstavljanju stranom utjecaju i stvaranju političkog pokreta koji će se boriti za prava i autonomiju Hrvatske. Još tijekom svog školovanja, Starčević je razvio snažan osjećaj ljubavi prema domovini i narodnoj svijesti. Sudjelujući u političkim krugovima tijekom svojih studija prava, svjedočio je političkoj represiji koju je Hrvatska trpjela pod mađarskom dominacijom. To je probudilo njegovu odlučnost da se bori za prava Hrvata i ostvari političku autonomiju. Nakon povratka u Hrvatsku sa studija na Kraljevskom sveučilištu u Pešti 1848., Starčević se posvetio književnom radu i politici. Kada je nakon Bachova apsolutizma 1861. obnovljen politički život i parlamentarni rad izabran je za velikoga bilježnika Riječke županija. Potom je izabran za zastupnika u Hrvatskom saboru gdje je bio jedan od osnivača Stranke prava, političkog pokreta koji je postao glas narodnog otpora. Njegova politička platforma temeljila se na ideji hrvatskog državnog prava na samoodređenje, oštro kritizirajući dualizam Austro-Ugarske Monarhije koji je oduzimao političku autonomiju Hrvatskoj. Starčevićeva retorika, oštra kritika i zagovor hrvatskog jezika i kulture privukli su mnoge sljedbenike među mladim intelektualcima i oslobodarski nastrojenim pojedincima. Njegovi rani utjecaji proširili su se među onima koji su bili ogorčeni političkom situacijom i željeli promjenu. U ovom završnom radu prikazat ćemo nazore i rane utjecaje Ante Starčevića, fokusirajući se na njegovu političku aktivnost, ideje i ostavštinu. Otkrit ćemo kako su ti rani utjecaji oblikovali njegove stavove, viziju nacionalne slobode i političke autonomije te kako je njegovo nasljeđe i danas vidljivo u hrvatskom političkom i društvenom kontekstu.

2. ŽIVOT I RANI UTJECAJ ANTE STARČEVIĆA

Ante Starčević, poznat kao “otac domovine“ i jedan od najvažnijih političara u povijesti Hrvatske, ostavio je dubok trag svojim životom i ranim utjecajima. Rođen 23. svibnja 1823. godine u ličkom selu Žitnik kod Gospića, Starčević je odrastao u vrijeme burnih političkih promjena i borbe za nacionalnu neovisnost. Uz svoje roditelje Ante Starčević imao je i svog duhovnog oca, bio je to njegov stric Šime Starčević. On ga je odlučio povesti sa sobom u Karlobag i brinuti se o njemu. Bila je to sudbinska odluka za Antu koja je promijenila njegov način života i dala poticaj razvoju njegovih sposobnosti.¹

Njegov život bio je obilježen snažnim osjećajem ljubavi prema domovini i nepokolebljivom odlučnošću da se Hrvatska oslobodi stranih utjecaja i postane samostalna država. Starčevićevi rani utjecaji formirali su se kroz njegovo obrazovanje i sudjelovanje u političkim krugovima. Tijekom studija u Pešti, Starčević je bio svjedok političke represije i gušenja hrvatskog nacionalnog identiteta od strane mađarskih vlasti. Bile su to godine njegova sazrijevanja, upoznavanja sklonosti i stvaranja odluka za život. To je potaknulo njegovu odlučnost da se bori za prava Hrvata i stvori politički pokret koji će se suprotstaviti nadmoćnim silama. Nakon povratka u Hrvatsku sa studija na Kraljevskom sveučilištu u Pešti 1848., Starčević se posvetio književnom radu i politici.² Kada je nakon Bachova apsolutizma 1861. ponovno oživio politički život izabran je za velikoga bilježnika Riječke županije. Starčević je kao publicist imao sposobnost da jasno izrazi svoje misli. Razumio je da se to nije moglo uraditi za apsolutizma pod pritiskom sveobuhvatnoga policijskog nadzora. Bilo je to doba kao stvoreno za spekulacije o nacionalnim problemima. Postao je aktivan u političkim krugovima i postao jedan od osnivača Stranke prava. Njegova politička platforma temeljila se na ideji hrvatske državnosti i neovisnosti, a kritizirala je dualističku politiku Austro-Ugarske Monarhije koja je oduzimala političku autonomiju Hrvatskoj. Starčević je svojim govorima i pisanjem uporno ukazivao na potrebu za osamostaljenjem vlasti u Hrvatskoj kako bi se ostvarila nacionalna sloboda. U svojim člancima tumačio je svoja shvaćanja o jeziku, povijesti i o pojmu naroda. Pokazao je da probija okvire ilirizma i da traži novi put. Utjecaj Ante Starčevića rano se proširio među mladim intelektualcima i slobodarski nastrojenim pojedincima. Njegova retorika i oštra kritika vlasti privukli su brojne sljedbenike, posebno među mladima koji su bili ogorčeni političkom situacijom i željeli promjenu. Starčević je bio

¹ Bratanić, *Odgojnost Starčevićeve misli*. str. 28.

² Isto, str. 30-34.

inspiracija za formiranje mnogih političkih organizacija i novina koje su podržavale njegove ideje. Osim političkog angažmana, Starčević je također bio strastveni zagovornik hrvatskog jezika i kulture. U svojim djelima i javnim istupima, Starčević je isticao važnost očuvanja hrvatskog jezika kao temeljnog elementa nacionalnog identiteta. Njegova podrška razvoju hrvatskog jezika kao književnog jezika imala je dalekosežne posljedice u jačanju nacionalne svijesti među Hrvatima. Starčevićev životni put i rani utjecaji također su oblikovali njegovu oštro protivljenje idejama o jugoslavenstvu. U to vrijeme, koncept ujedinjenja južnoslavenskih naroda bio je popularan među nekim političkim krugovima, ali Starčević je smatrao da bi takvo ujedinjenje značilo gubitak autonomije i identiteta Hrvata.³ Buditi i širiti nacionalnu svijest značilo je jačati nacionalni ponos. Smatra kako hrvatski narod nema nikakve veze s narodima Austrije, a mogao bi ih imati tek ako se slobodna Kraljevina Hrvatska na to obveže međunarodnim ugovorima. Starčević dosljedno ističe da je Hrvatska samostalna država, da je hrvatski narod slobodno sklopio ugovor sa svojim vladarom koji je na čelu Habsburške monarhije te da zato ne može imati nikakve zajedničke poslove s njezinim zemljama izvan toga ugovora. Smatra kako je miješanje vladara u pitanje položaja Hrvatske u Monarhiji puko nasilje. On je zagovarao samostalnost Hrvatske i održavanje njenih specifičnosti. Kroz svoj život i rane utjecaje, Ante Starčević postao je ikona hrvatske težnje za državnom samostalnošću i simbol otpora protiv strane dominacije. Teško mu je padala međusobna podijeljenost u Hrvatskom saboru, jer je znao da to pogoduje onima koji žele gospodariti Hrvatskom. Njegova vizija samostalne Hrvatske, slobodne od tuđeg upletanja, nastavila je inspirirati generacije političara i intelektualaca. Danas se Starčević često spominje kao jedan od najvažnijih političkih lidera u borbi za hrvatsku neovisnost i jedinstvo. Život i rani utjecaji Ante Starčevića oblikovali su njegovu strastvenu borbu za nacionalnu slobodu i političku autonomiju Hrvatske. Njegova podrška hrvatskom jeziku i kulturi te nepokolebljiva vizija samostalnosti ostavili su trajni trag u povijesti Hrvatske.⁴

³ Gross, *Izorno prvaštvo. Ideologija, agitacija, pokret..* Str. 38-60.

⁴ Isto, str. 105 – 112.

Slika 1 Ante Starčević

3. POLITIKA I IDEALI SLOBODNA NARODA

Politika i ideali slobodna naroda Ante Starčevića duboko su ukorijenjeni u njegovu strastvenu borbu za hrvatsku neovisnost i političku autonomiju. Kao jedan od najutjecajnijih političara u povijesti Hrvatske, Starčević je bio neumorni zagovornik nacionalnog jedinstva i suvereniteta te kritičar dualizma Austro-Ugarske Monarhije. Starčevićeva politika temeljila se na ideji hrvatskoga državnog prava i očuvanja hrvatskog identiteta. On je smatrao da Hrvati trebaju biti samosvjesni i da trebaju voditi brigu o svojim vlastitim interesima. U vrijeme kada su mnogi političari zagovarali panslavizam i ujedinjenje južnoslavenskih naroda, Starčević je bio protiv toga. Umjesto toga, isticao je važnost očuvanja i jačanja hrvatskog naroda kao samostalne političke i kulturne jedinice. Narod je za Starčevića veći od pojedinca, kao što je tijelo veće od svakog pojedinog tijela.⁵ Kao što je to vidio tijekom svog školovanja, Mađarska je nametala svoju politiku, jezik i kulturu Hrvatskoj, a Starčević je bio ogorčen takvom praksom. Zalažući se za političku autonomiju Hrvatske, on je bio protiv bilo kakve strane dominacije i vjerovao je da Hrvati trebaju sami odlučivati o svom političkom i društvenom razvoju. Jedan od ključnih aspekata Starčevićeve politike bio je njegov snažan osjećaj za pravdu i jednakost. On je isticao važnost prava svakog pojedinca, bez obzira na njegovu pripadnost određenoj društvenoj skupini ili klasi. Starčević doživljava narod kao osobu sa svim karakteristikama živog bića. Narod ima svoju duševnost, može ga se usrećiti, ali i trovati, odgajati i zatupljivati. Hrvatska je za njega primjer što neprijateljska vlast može učiniti od jednog plemenitog naroda. Starčević je vjerovao u političku participaciju i demokraciju te je smatrao da svaki Hrvat ima pravo sudjelovati u političkom procesu i odlučivanju.⁶ Njegova Stranka prava postala je glas otpora i platforma koja je okupljala političke i intelektualne snage koje su se suprotstavljale tuđinskoj dominaciji. Iako je Starčević bio kontroverzna figura i njegove ideje nisu bile univerzalno prihvaćene, njegov politički naslijeđe ostaje izuzetno važno. Njegovi ideali slobodna naroda i zagovor političke autonomije ostavili su trajni utjecaj na političku scenu Hrvatske. Njegova borba za nacionalnu neovisnost i političku pravdu bila je inspiracija za mnoge buduće generacije političara i intelektualaca. Starčevićeva politika utjecala je na oblikovanje modernog hrvatskog nacionalnog identiteta. Njegova vizija samosvjesne i suverene Hrvatske postala je temelj za mnoge političke ideologije koje su se kasnije razvile. Njegova borba za političku autonomiju

⁵ Bratanić, Odgojnost Starčevićeve misli. str 38-41.

⁶ Isto, str. 54 – 60.

Hrvatske i očuvanje hrvatskog jezika, kulture i tradicije inspirirala je mnoge Hrvate da se angažiraju u političkom i društvenom životu kako bi ostvarili te ciljeve. Starčević je bio snažan zagovornik nacionalnih interesa, ali nije bio ekstremist. Njegova politika nije bila usmjerena protiv drugih naroda ili manjina. Naprotiv, on je vjerovao u zajednički suživot i pravedan odnos među različitim etničkim skupinama. U razmatranju biti politike Starčević polazi od Aristotelova shvaćanja da je čovjek „zoon politikon“ – „čovjek je po naravi i od nužde društveno živinče“.⁷

Njegova vizija Hrvatske nije bila zasnovana na izolaciji ili konfrontaciji, već na političkoj autonomiji i suradnji s drugim narodima. Starčevićeva politika i nacionalni ideali imali su dalekosežne posljedice i nakon njegove smrti. Njegova Stranka prava nastavila je djelovati kao politička snaga i dalje je oblikovala politički pejzaž Hrvatske. Mnogi političari kasnijih generacija nastavili su se pozivati na Starčevićeve ideje i koristiti ih kao smjernice u svojoj političkoj aktivnosti. Danas, Starčevićevo političko naslijeđe i dalje živi u Hrvatskoj. Njegove ideje o političkoj autonomiji, zaštiti nacionalnih interesa i pravdi ostaju važne vrijednosti koje su ukorijenjene u društveno-političkom tkivu zemlje. Njegov život i politički angažman podsjećaju na važnost borbe za slobodu, pravdu i suverenitet te potiču nove naraštaje da se angažiraju u izgradnji bolje budućnosti za vlastitu domovinu. Politika i nacionalni ideali Ante Starčevića čine temeljni dio hrvatske političke povijesti. Njegova strastvena borba za političku autonomiju, očuvanje nacionalnog identiteta i pravednost ostavili su dubok i trajan utjecaj na političku scenu Hrvatske. Njegovo naslijeđe podsjeća na važnost hrabrosti, vizionarstva i strategije u ostvarivanju nacionalnih ciljeva. Njegova politika nije bila samo usmjerena na borbu protiv tuđinske dominacije, već je promicala i ideju građanske jednakosti, političke participacije i poštovanja ljudskih prava. Jedan od ključnih aspekata Starčevićeovih nacionalnih ideala bio je očuvanje hrvatskog jezika, kulture i tradicije. On je smatrao da je jezik srž nacionalnog identiteta i da je njegovo očuvanje ključno za opstanak hrvatskog naroda. Starčević je podržavao razvoj hrvatskog jezika kao književnog jezika i aktivno se borio protiv asimilacije i gubljenja jezične samosvijesti među Hrvatima. Također, Starčević je bio protivnik feudalizma i privilegiranog društvenog staleža. Njegova politika zagovarala je jednakost pred zakonom i socijalnu pravdu. Smatrao je da svi građani, bez obzira na svoj društveni položaj ili podrijetlo, trebaju imati jednaka prava i prilike. Njegova borba za pravednost i jednakost bila je važna komponenta njegovih nacionalnih ideala. Starčevićeva

⁷ Barišić, Ante Starčević, *Izabrani politički spisi*. str. 138-140.

politika također je bila protiv bilo kakvog oblika strane dominacije i zagovarala je političku autonomiju Hrvatske. On je vjerovao da Hrvatska treba imati svoju neovisnu vlast koja će donositi odluke koje su u najboljem interesu hrvatskog naroda. Njegova vizija suverene Hrvatske bila je temelj za daljnje političke pokrete i borbu za političku autonomiju. Iako je Starčevićeva politika bila kontroverzna i nailazila na otpor, njegovi nacionalni ideali i politička borba ostavili su trajni trag u hrvatskoj političkoj povijesti. Njegova hrabrost, vizionarstvo i predanost idejama hrvatske državnosti inspirirali su mnoge generacije političara i intelektualaca da se bore za nacionalnu slobodu i političku pravdu. Njegova strastvena borba za narodne interese, jezičnu i kulturnu samosvijest te političku autonomiju ostavili su trajan utjecaj na političku scenu Hrvatske. Neizmjereno se zauzimao i žrtvovao za temeljna ljudska prava, za slobodu čovjeka i građanina, za samobitnost i političku neovisnost hrvatskoga naroda, za mir i pravedno uređenje Europe te za ravnopravnost ljudi u svijetu i bratstvo svih naroda. Svojim zauzimanjem za demokratska prava i slobodu u narodu je stekao velik ugled kao zastupnik i branitelj prava puka.

Pod utjecajem ideja Francuske revolucije jedan je od osnovnih pojmova koje Starčević tematizira u svojem djelu jest pojam slobode. Gotovo kao svojevrsni lajtmotiv provlači se ideja slobode u raznim značenjskih okruženjima. Nije pritom samo riječ o političkom određenju slobode nego o najširoj metafizičkoj kategoriji slobode kao stožerne odrednice čovjekova opstanka u svijetu.⁸

⁸ Barišić, *Ante Starčević: Ideali slobode i prava.* Str. 257.

4. STARČEVIĆEVA ULOGA U STVARANJU STRANKE PRAVA

U predstavkama kojih je bilo četiri Starčević daje svoje viđenje položaja Hrvatske unutar Habsburške Monarhije. U njima piše o težnji Hrvata za samostalnom državom, nezakonitim postupcima cara prema narodima Monarhije, nepotpunome Hrvatskome saboru, itd. Na temelju izbornog reda iz 1848., sastaje se 15. travnja 1861. Hrvatski sabor.

Starčević zajedno sa svojim dugogodišnjim prijateljem Eugenom Kvaternikom osniva Stranku prava koja se zasnivala na pro-hrvatskim idejama prema kojima bi nastala samostalna hrvatska država nakon raspada Monarhije u kojoj vladar ne bi bio stranac, nego osoba iz redova hrvatskoga naroda ili plemstva. Krilatica koja je oslikavala njihovo djelovanje i stav glasila je: Ni pod Beč, ni pod Peštu, nego za slobodnu i samostalnu Hrvatsku. Osnovana je 1861. godine, te je glas nacionalnog otpora i platforma koja je okupljala političke i intelektualne snage koje su se suprotstavljale stranoj dominaciji i zalagale za političku autonomiju Hrvatske.

Starčevićeve četiri predstavke postaju temeljem pravaškog političkog programa. Prva je predstavka upućena kralju i u njoj piše kako je Kraljevina Hrvatska “od svake države potpuno nezavisna“. Druga je predstavka zapisnik “o ukazih austrijskih izišavših meseca veljače 1861“ koja na drugi način ponavlja temelje Starčevićeva nauka u svjetlu nezakonitih oktroja Listopadske diplome i Veljačkog patenta. Treća se predstavka obraća novoosnovanome dikasteriju i prosvjeduje protiv saziva nepotpunoga Hrvatskoga sabora “za sedam županijah ove kraljevine“, tj. prije svega protiv prvobitne zabrane prisustvovanja zastupnika Vojne Krajine. Četvrta predstavka ima naslov “Mila bratjo i prijatelji!“ a upućena je vjerojatno ostalim županijskim skupštinama. Glavni joj je sadržaj odnos Hrvatske prema Ugarskoj. Starčević je tražio zaključivanje ugovora između kralja i hrvatskog naroda temeljem narodne suverenosti i izbora Habsburgovaca za hrvatsku dinastiju. Definira pravo naroda da sam odlučuje o svojoj sudbini, i taj je njegov legitimizam bio zapravo krinka zahtjeva radikalnog raskida Hrvatske s Austrijom i Mađarskom.⁹

Starčević je prepoznao potrebu za organiziranim političkim pokretom koji će se boriti za nacionalne interese i političku pravdu. Cilj stranke bio je suprotstaviti se dualističkoj politici

⁹ Gross, *Izvorno pravaštvo. Ideologija, agitacija, pokret*. Str. 105-112.

Austro-Ugarske Monarhije koja je oduzimala političku autonomiju Hrvatskoj. Starčevićeva vizija stranke temeljila se na načelima hrvatskoga državnog prava, zaštite nacionalnog identiteta i suvereniteta. Stranka je zagovarala političku autonomiju Hrvatske, zaštitu hrvatskog jezika, kulture i tradicije te političku jednakost za sve građane bez obzira na njihovo društveno podrijetlo. Stranka prava bila je aktivna u političkom životu Hrvatske tijekom 19. stoljeća. Stranka je imala široku bazu podrške među mladim intelektualcima, studentima, poljoprivrednicima i radnicima. Starčević je bio najutjecajni član stranke i njegova karizma i odlučnost privukli su mnoge pristaše. Njegova politička platforma, bazirana na ideji političke autonomije i očuvanja hrvatskog identiteta, inspirirala je mnoge političare i intelektualce koji su se kasnije pridružili Stranci prava. Stranka je imala značajan utjecaj na politički razvoj Hrvatske. Kroz svoje političke aktivnosti, Stranka prava širila je nacionalnu svijest, poticala građansku participaciju i borila se za prava Hrvata.

Njegovi politički stavovi odražavali su njegovu strastvenu borbu za političku autonomiju Hrvatske i zaštitu nacionalnih interesa. Jedan od glavnih nacionalnih ideala Ante Starčevića bio je očuvanje hrvatskog jezika, kulture i tradicije. Smatrao je da je jezik srž nacionalnog identiteta i da je njegova zaštita ključna za opstanak hrvatskog naroda. Starčević je podržavao razvoj hrvatskog jezika kao književnog jezika i aktivno se borio protiv asimilacije i gubljenja jezične samosvijesti među Hrvatima. Njegova je politika je uključivala promicanje hrvatskog jezika u obrazovanju, kulturi i javnom životu, čime je osnaživao nacionalnu svijest i pripadnost hrvatskom narodu. Drugi ključni ideal koji je Starčević promovirao bila je politička autonomija Hrvatske. Smatrao je da Hrvatska treba imati neovisnu vlast koja će donositi odluke u najboljem interesu hrvatskog naroda. Starčević je bio protivnik dualističke politike Austro-Ugarske Monarhije, koja je ograničavala političku autonomiju Hrvatske. On je zagovarao političku neovisnost, koja bi omogućila Hrvatima da sami oblikuju svoju sudbinu i donose odluke o svojim unutarnjim poslovima. Starčević je također bio snažan zagovornik političke jednakosti i prava svih građana. Njegova je politika težila ukidanju privilegija i privilegiranih staleža te zagovarala jednakost pred zakonom. Smatrao je da svi građani, bez obzira na svoj društveni položaj ili podrijetlo, trebaju imati jednaka prava i prilike. Njegova borba za pravednost i jednakost bila je važna komponenta njegovih političkih ideala. Ujedinjeni pod zastavom Stranke prava, sljedbenici Starčevića nastojali su ostvariti političko ujedinjenje zemlje i pravdu za Hrvatsku. Starčevićeva borba za političku autonomiju Hrvatske imala je značajan utjecaj na političke događaje u 19. i 20. stoljeću. Njegovi su ideali preživjeli različite političke i društvene promjene te su postali trajna inspiracija za političke

aktiviste. Njegove ideje o političkoj autonomiji, pravdi i zaštiti nacionalnih interesa postale su temelj za daljnje političke pokrete i inicijative.

Slika 2 Ante Starčević i zastupnici Stranke prava

5. GOVOR ANTE STARČEVIĆA U SABORU 26. LIPNJA 1861.

Sabor iz 1861. godine činile su mnoge ugledne osobe iz Hrvatskog javnog života pa se ovaj Sabor naziva najintelektualnijim saborom. Većinska stranka u tom Saboru bila je Narodna stranka, zastupala je federalizaciju Habsburške Monarhije i otpor Beču uz istovremeno povezivanje s Ugarskom. Donesen je u skladu s tim zakon poznat kao član 42. Sabora iz 1861., koji definira odnos s Ugarskom kroz priznanje samostalnosti Hrvatske u poslovima uprave, sudstva, školstva i bogoštovlja. Samo je malobrojna tadašnja Stranka prava smatrala da Hrvatska mora težiti potpunoj samostalnosti. Govor Ante Starčevića u Saboru 26. lipnja 1861. godine predstavljao je ključni trenutak u političkom životu Hrvatske. Taj govor je označio prekretnicu u političkom aktivizmu i borbi za hrvatsku autonomiju, te je postao simbol hrabrosti i odlučnosti u zaštiti nacionalnih interesa.

Starčević uočava da je sabor podijeljen na dva dijela, austrofilski (Mažuranić, Strossmayer, Rački) i mađaronski (grof Janković i dr.). Starčević, Kvaternik i još nekoliko zastupnika stoje između njih. Kvaternik je 18. lipnja 1861. podnio prijedlog o uređenju Hrvatske kao države i njenu odnosu prema drugim zemljama Habsburške Monarhije. Kvaternik predlaže da je Hrvatska slobodna od Austrije, a samo obrambenim poslovima sklopit će savez s Mađarskom. Mnogi sumnjaju da je njegov prijedlog izvodiv, no ne i Starčević.

Starčević je 26. lipnja 1861. održao znameniti govor koji se smatra jednim od najvažnijih trenutaka u povijesti hrvatskog nacionalnog preporoda.

„Gospodo, moje razmatranje ustavlja se kod predloga gospodina Kvaternika. Ja sam za ovaj predlog. Ja sam zanj jer sudim da on sam može pružiti i osigurati slobodu i sreću našu, slobodu i sreću Ungarie, te obstanak i veličanstvo obitelji Habsburgo Lorenah; a sam za taj predlog jer sam uveren da se samo polag njega, ako iole pazimo mi i narodi Ungarie, nemožemo posvaditi; ja sam za taj predlog, jer je on osnovan na sdruženju naše domovine s Ungariom samo u skupnu zakonitu kralju, pa u sjedinenju serdacah i desnicah; ja sam za personalnu uniu s Ungariom, jer sam osvedočen da kako Belgia sa Holandiom, Francezka s Talianskom, nemože biti u realnu društvu, tako nemožemo ni mi s Ungariom; a kako one zemlje tako i mi, u političkom savezu možemo biti prijatelji i večnji saveznici; ja sam za taj

predlog, jer sam osvedočen da ako se s Ungariom realno danas sdružimo, sutra se budemo s narodi Ungarie klati, prekosutra budemo skupa s onimi narodi jaukati pod štapom Austrie, sledeći dan izdihavati pod knutom ruskom, pa do koji čas pasti žrtvom evropejskoga rata koji se mora izleći ako se knuta na more adriatičko protegne. Jer kako god Rusia nebiaše ni državom evropejskom dok nije Poljačku dobila, isto tako Rusia nemože postati zazbilja evropejskom velevlastju dok nedojde na Dunaj ili što je isto, na more adriatičko; a kada se to sbude, tada nestaje Evrope, pa ova strana zemlje postaje Rusiom.“¹⁰

U ovom govoru Starčević je isticao i nužnost očuvanja političke autonomije Hrvatske. Bio je protiv mađarizacije i centralizacije Habsburške Monarhije te je zagovarao samostalnost i suverenitet hrvatskog naroda. Njegovi su argumenti usmjereni prema jačanju hrvatske svijesti. Kroz svoj govor, Starčević je izražavao snažan apel za borbu protiv političkih i kulturnih potlačenosti. Starčević u svom govoru se protivi bilo kakvom obliku dominacije drugih naroda nad Hrvatima.¹¹

¹⁰ Jelčić, Ante Starčević, *Književna djela*. Str. 199-200.

¹¹ Gross, *Izvorno prvaštvo. Ideologija, agitacija, pokret*. Str. 113-119.

6. NACIONALNI IDENTITET I IDEJE O HRVATSKOM JEDINSTVU

Nacionalni identitet i ideje o hrvatskom jedinstvu igrali su značajnu ulogu u djelu Ante Starčevića, jednog od najpoznatijih političkih lidera i mislilaca Hrvatske. Starčevićeva politička filozofija i državotvorne ideje Stranke prava temeljile su se na ideji nacionalnog ujedinjenja, suvereniteta i slobode za hrvatski narod. U to vrijeme, Habsburška Monarhija dominirala je političkom scenom u regiji, a Hrvatska je bila pod njihovom vlašću. Smatrao je da je očuvanje nacionalnog identiteta ključno za opstanak i napredak hrvatskog naroda. Smatrao je da su političke podjele i nesloga unutar hrvatskog društva bile glavna prepreka postizanju nacionalnih ciljeva. Starčević je zagovarao okupljanje svih Hrvata, bez obzira na njihovu vjeroispovijest ili socijalni status, kako bi se postigla politička jedinstvenost i osiguralo ostvarenje nacionalnih interesa. Starčevićeva ideja o jedinstvu također je bila usko povezana s nacionalnim identitetom. On je smatrao da je nacionalni identitet temelj za očuvanje autonomije i suvereniteta hrvatskog naroda. Zastupa ideju ustavnog upotpunjavanja domovine i državne ustavnosti pod geslom: *ni pod Beč, ni pod Peštu, nego za slobodnu samostalnu Hrvatsku*¹². U svojim djelima isticao je bogatu povijest Hrvatske i njezinu ulogu u formiranju europske civilizacije. Starčević je bio ponosan na hrvatsku kulturu, tradiciju i jezik, a smatrao je da je nacionalni identitet ključan za očuvanje hrvatske individualnosti u okviru različitih političkih i društvenih utjecaja. Kritizirajući političku podjelu i dominaciju drugih naroda, Starčević je istaknuo potrebu za političkom samostalnošću i suverenošću Hrvatske. U svojim tekstovima jasno je izražavao svoje protivljenje upletanju stranih sila u hrvatske poslove te zagovarao jačanje hrvatske političke svijesti i samosvijesti. Starčevićeva ideja o hrvatskom jedinstvu i nacionalnom identitetu imala je snažan utjecaj na kasnije generacije hrvatskih političara i intelektualaca. Njegove ideje bile su temelj moderne hrvatske države koja je stvorena 1991. godine. Na taj način, Starčevićeva filozofija i njegova vizija o jedinstvu postale su važan dio nacionalnog identiteta moderne Hrvatske. Starčevićeva vizija

¹² Barišić, *Ante Starčević: Ideali slobode i prava..* Str.33.

jedinstva bila je ključna za očuvanje hrvatske autonomije i suvereniteta, te je ostavila trajan utjecaj na politički i društveni razvoj Hrvatske. Starčevićeva ideja o hrvatskom jedinstvu i nacionalnom identitetu imala je dublje korijene u političkim, kulturnim i povijesnim okolnostima u kojima je djelovao. U vrijeme Starčevića, Hrvatska je bila pod vlašću Habsburške Monarhije koja je provodila politiku germanizacije i asimilacije prema hrvatskom narodu. Ova politika potaknula je potrebu za očuvanjem i afirmacijom hrvatskog identiteta i jedinstva. Starčević je bio svjestan da će samo političko jedinstvo hrvatskog naroda omogućiti borbu protiv neprijatelja i ostvarivanje nacionalnih interesa. On je zagovarao zajednički front svih Hrvata, bez obzira na njihove političke, vjerske ili društvene razlike, kako bi se suprotstavili vanjskim silama i unutarnjim podjelama. Njegova vizija bila je da se prekine politička podčinjenost Hrvatske i da hrvatski narod preuzme kontrolu nad vlastitom sudbinom. Važan dio Starčevićeva djela bio je i naglasak na hrvatskoj kulturi, tradiciji i jeziku kao sastavnicama nacionalnog identiteta. Smatrao je da je očuvanje hrvatske kulture i jezika ključno za održavanje jedinstva i samosvijesti hrvatskog naroda. Starčević je promovirao hrvatski jezik kao sredstvo komunikacije i izražavanja hrvatske nacionalne svijesti te je bio protiv bilo kakve asimilacije ili dominacije drugih jezika.

U Starčevićevim djelima također se ogleda njegova snažna ljubav prema domovini i želja za ostvarivanjem suverene hrvatske države. On je vjerovao da će samo politička neovisnost omogućiti Hrvatskoj da se razvija i napreduje. Njegova borba za političku samostalnost inspirirala je kasnije pokoljenja hrvatskih političkih vođa i aktivista, koji su ustrajali u ostvarivanju te vizije sve do stvaranja moderne hrvatske države. U Starčevićevom djelu također se mogu primijetiti elementi povezani s promicanjem socijalne pravde i jednakosti među hrvatskim narodom. Starčević je, kako piše Barišić, zasigurno bio liberal jer je zagovarao političku i osobnu slobodu te promovirao ljudska prava. Taj liberalizam Barišić je obrazložio Starčevićevim zalaganjem za jednakost sviju pred zakonom i stavom da se podrijetlo suvereniteta nalazi u narodu. S tim dvjema zamislima povezano je Starčevićovo liberalno i republikansko razumijevanje države. Inače, Starčević je bio pobornik ideja Francuske revolucije i demokratskoga uređenja, pri čemu je zagovarao pravo narodnosti, a kritizirao apsolutističku i despotsku vladavinu. Barišić navodi da tijekom više od tri desetljeća djelovanja u Saboru je Starčević svojim nastupima stekao ugled pučkog tribuna, odnosno zagovornika narodnih interesa. Pripremajući se temeljito za svoje govore, uspio je

svoje liberalne ideje prenijeti na puk. Stil njegova govora je sažet i jezgrovit, te nema suvišnih pridjeva i ukrasa.¹³

On je bio protivnik privilegija i favoriziranja određenih slojeva društva, te je zagovarao jednakost svih Hrvata bez obzira na njihovu društvenu poziciju. Ova dimenzija njegove političke filozofije dodatno je podržavala ideju o hrvatskom jedinstvu kao osnove za izgradnju pravednijeg društva. Važno je napomenuti da su ideje o hrvatskom jedinstvu i nacionalnom identitetu bile snažno povezane s tadašnjim političkim i društvenim kontekstom. Starčevićeva djela nastala su u vrijeme kada je Hrvatska bila dio Habsburške Monarhije, što je značajno utjecalo na njegovu političku misao. Upravo u toj situaciji pod stranom vlašću, Starčević je isticao potrebu za očuvanjem hrvatskog identiteta i političke neovisnosti kao načina da se Hrvatska izdigne iz političke podređenosti. Njegova politička stranka, Stranka prava, koju je osnovao 1861. godine, postala je jedan od najvažnijih političkih pokreta u hrvatskoj povijesti. Starčevićeve ideje bile su ključni elementi u borbi za hrvatsku neovisnost

i
stvaran
je
moder
ne
hrvatsk
e
države.

¹³ Bar

Slika 3 Otac domovine - Ante Starčević u sredini između nećaka Davida i Mile Starčevića

7. STARČEVIĆEVA ULOGA U PROMICANJU JEZIKA I KULTURE

Ante Starčević, kao jedan od najistaknutijih političkih lidera i mislilaca Hrvatske, imao je značajnu ulogu u promicanju jezika i kulture Hrvata. Njegova predanost očuvanju i jačanju hrvatskog identiteta vidljiva je kroz njegovo djelo, političke aktivnosti i političku filozofiju. Starčević je uočio važnost jezika kao sredstva izražavanja i identifikacije naroda. Smatrao je da je hrvatski jezik temeljni element hrvatskog nacionalnog identiteta te da njegovo očuvanje predstavlja ključnu komponentu opstanka i napretka hrvatskog naroda. Starčević je bio protiv asimilacije Hrvata putem nametanja tuđih jezika i zagovarao je njihovu jezičnu samosvijest i samostalnost. Njegova borba za jezičnu autonomiju bila je usmjerena prema oslobađanju hrvatskog jezika od dominacije drugih jezika te je promicao njegovu upotrebu u svim sferama društva. Jedan od ključnih doprinosa Starčevića promicanju hrvatskog jezika bio je njegov rad kao novinar i publicist. Kroz pravaške novine, poput "Slobode" i "Hrvatske", Starčević je nastojao podići svijest o važnosti jezične samostalnosti i potaknuti ljude na aktivno korištenje hrvatskog jezika. Kroz članke i uredničke komentare, naglašavao je vrijednost hrvatskog jezika kao izraza nacionalnog identiteta te je poticao razvoj književnosti i umjetnosti na hrvatskom jeziku. Pored jezika, Starčević je također imao važnu ulogu u promicanju hrvatske kulture. Prepoznao je kulturnu baštinu Hrvata kao temelj nacionalnog identiteta i borio se za njezino očuvanje i promociju. Smatrao je da je kulturno nasljeđe ključno za jačanje osjećaja pripadnosti i zajedništva među Hrvatima. Kroz svoje političke aktivnosti, Starčević je podržavao kulturne institucije i udruženja te je poticao razvoj hrvatske književnosti, umjetnosti i obrazovanja. Starčevićeva uloga u promicanju jezika i kulture Hrvata nije se ograničavala samo na riječi i političke akcije. On je bio primjer samoga sebe - svojim djelovanjem i ponašanjem promovirao je hrvatsku kulturu i jezik. Kroz svoje javno djelovanje, odjeću, izraze i geste, Starčević je simbolizirao hrvatski identitet i ohrabrivao druge da cijene i vole svoju kulturu. Starčevićeva uloga u promicanju jezika i kulture Hrvata nije samo povijesna činjenica. Njegova vizija i ideje ostavile su trajan utjecaj na hrvatski narod i nacionalnu svijest. Njegovo djelo i nasljeđe i danas inspiriraju mnoge ljude da se bore za očuvanje i jačanje hrvatskog jezika i kulture. U zaključku, Ante Starčević bio je istaknuti zagovornik očuvanja hrvatskog jezika i kulture. Njegova borba za jezičnu samostalnost i promociju hrvatskog jezika te njegova podrška kulturnoj baštini Hrvata imale su značajan utjecaj na formiranje nacionalnog identiteta Hrvatske. Starčevićeva uloga kao političkog

lidera, novinara i javne osobe oblikovala je svijest i ljubav prema hrvatskom jeziku i kulturi, te ostavila trajan pečat na povijest Hrvatske.

8. STARČEVIĆEVA PERCEPCIJA DRUGIH NARODA I IDEJE O MEĐUNARODNIM ODNOSIMA

Starčevićeva percepcija drugih naroda bila je oblikovana političkim i društvenim kontekstom 19. stoljeća te njegovom vizijom o hrvatskom nacionalnom identitetu i suverenosti. Starčevićeva percepcija drugih naroda bila je često oblikovana kroz prizmu njihove političke i povijesne uloge u odnosu na hrvatski narod. Smatrao je, s jedne strane, da Habsburška Monarhija nije poštovala prava i interese Hrvata te da su drugi narodi unutar Monarhije bili privilegirani na račun Hrvata. S druge strane, Starčević je imao određeno poštovanje prema drugim slavenskim narodima. Zalagao se za solidarnost i suradnju među slavenskim narodima kako bi se suprotstavili hegemoniji drugih sila i osigurala politička neovisnost svakog naroda. Starčević je smatrao da su slavenski narodi, uključujući i Hrvate, povezani zajedničkim jezikom, kulturom i poviješću, te da bi trebali djelovati ujedinjeni kako bi ostvarili svoje nacionalne interese. Ideje o međunarodnim odnosima koje je Starčević razvio bile su usmjerene prema ostvarenju suvereniteta i autonomije Hrvatske. Smatrao je da Hrvatska treba biti samostalna i neovisna država, slobodna od strane vlasti i utjecaja drugih sila. Starčević je bio protivnik upletanja stranih sila u unutarnje poslove Hrvatske te je zagovarao političku samostalnost kako bi se ostvarili interesi hrvatskog naroda. Starčevićeva percepcija drugih naroda i ideje o međunarodnim odnosima imale su snažan utjecaj na političke stavove i akcije koje je poduzimao. Starčević je također bio protivnik panslavizma i velikosrpskog unitarizma, koje je smatrao prijetnjom za hrvatsku autonomiju. Važno je naglasiti da je Starčevićeva percepcija drugih naroda i ideje o međunarodnim odnosima proizišla iz specifičnih političkih i društvenih uvjeta tog vremena. Bila je odraz borbe za političku neovisnost Hrvatske i zaštite hrvatskih interesa u kontekstu 19. stoljeća. Njegove ideje i stavovi također su oblikovali političku misao kasnijih generacija hrvatskih političara, koji su nastavili njegovu borbu za suverenitet i autonomiju. U zaključku, Starčevićeva percepcija drugih naroda i ideje o međunarodnim odnosima bile su usko povezane s njegovom vizijom o hrvatskom nacionalnom identitetu i suverenosti. Iako je bio kritičan prema određenim stranim silama i njihovoj vladavini, Starčević je istovremeno zagovarao solidarnost među slavenskim narodima kako bi se ostvarili nacionalni interesi. Njegove ideje i stavovi ostavili su dubok trag u političkom razvoju Hrvatske te su oblikovali kasnije političke akcije u borbi za hrvatsku samostalnost i autonomiju.

9. STARČEVIĆEVA OSTAVŠTINA I UTJECAJ NA KASNIJE POLITIČKE POKRETE

Starčevićeve ideje, politička filozofija i aktivizam oblikovali su tijekom političkog razvoja u Hrvatskoj i igrali ključnu ulogu u borbi za hrvatsku neovisnost i stvaranje moderne hrvatske države. Jedan od najvažnijih aspekata Starčevićeve ostavštine bio je osnivanje Stranke prava 1861. godine. Stranka je snažno zagovarala hrvatsku autonomiju, političku neovisnost i suverenitet te borbu za nacionalne interese Hrvata. Stranka je bila politička snaga koja je održavala Starčevićevu političku baštinu i nastavljala njegovu borbu za političku emancipaciju Hrvatske. Starčevićeva politička filozofija, utemeljena na načelima nacionalne samostalnosti, političke neovisnosti i obrani interesa hrvatskog naroda, bila je izuzetno utjecajna. Njegova teorija o hrvatskom jedinstvu, koja je uključivala ideju o jačanju svijesti o hrvatskom identitetu i kulturi, postala je temeljni kamen kasnijih političkih pokreta. Osim toga, Starčevićeva borba protiv velikosrpskog unitarizma i zagovaranje prava svakog naroda na autonomiju ostavili su trajan pečat na političku misao u regiji. Starčevićev utjecaj bio je posebno vidljiv tijekom hrvatskog nacionalnog preporoda i borbe za hrvatsku autonomiju. Njegove ideje o jezičnoj i kulturnoj samostalnosti, političkoj neovisnosti i borbi protiv strane dominacije bile su ključne za osnaživanje hrvatskog naroda u političkom smislu. U vrijeme kada je Hrvatska bila pod vlašću Habsburške Monarhije, Starčevićeva filozofija pružala je smjernice za politički otpor i jačanje nacionalnog identiteta. Starčevićeva ostavština također je odigrala značajnu ulogu u kasnijim političkim događanjima, poput osnivanja moderne Republike Hrvatske. Njegove ideje o suverenosti, autonomiji i pravima naroda postale su temeljni principi na kojima je izgrađena moderna hrvatska država. Njegova borba za političku emancipaciju Hrvatske pružila je inspiraciju i smjernice za generacije političara koji su radili na ostvarenju neovisnosti i suverenosti Hrvatske. Nadalje, Starčevićeva politička filozofija bila je izvor inspiracije za mnoge kasnije političke pokrete i stranke u Hrvatskoj. Ideje o nacionalnoj samostalnosti, političkoj neovisnosti i borbi za prava hrvatskog naroda proširile su se i utjecale na politički aktivizam raznih političkih grupacija. Njegova ideja o nacionalnoj solidarnosti slavenskih naroda također je pridonijela razvoju slavenskog nacionalnog pokreta, koji je bio važan dio političke scene. Važno je napomenuti da je Starčevićeva ostavština bila predmet različitih interpretacija i kontroverzi tijekom povijesti. Njegove političke ideje, poput nacionalne samostalnosti i borbe protiv strane dominacije, bile su kritizirane i osporavane od

strane nekih političkih skupina. Međutim, neosporno je da je njegova politička filozofija i aktivizam ostavili dubok i trajan utjecaj na politički razvoj Hrvatske. Ante Starčević ostavio je značajnu ostavštinu koja je imala dubok utjecaj na kasnije političke pokrete u Hrvatskoj. Njegove ideje o nacionalnoj samostalnosti, političkoj neovisnosti i zaštiti interesa hrvatskog naroda oblikovale su političku misao i aktivizam u borbi za hrvatsku autonomiju i stvaranje moderne hrvatske države. Starčevićeva filozofija bila je izvor inspiracije za mnoge političke stranke i pokrete, a njezin utjecaj vidljiv je i danas u političkom pejzažu Hrvatske. Starčevićeva ostavština nije bila samo ograničena na političku arenu. Njegovi ideali i vrijednosti prožimali su i druge sfere društva, uključujući kulturu, jezik i identitet. Jedan od ključnih aspekata Starčevićeve ostavštine bio je njegov angažman na polju jezika. Smatrao je da je jezik temelj nacionalnog identiteta i da je njegova samostalnost ključna za očuvanje kulture i suverenosti naroda. Starčević je snažno zagovarao neovisnost hrvatskog jezika i borio se protiv sveprisutne dominacije mađarskog i njemačkog jezika u tadašnjoj Habsburškoj Monarhiji. Njegov aktivizam i podrška jezičnoj samostalnosti imali su dugotrajan utjecaj na hrvatsku jezičnu politiku i pridonio su jačanju svijesti o važnosti jezika u očuvanju nacionalnog identiteta.

Utjecaj Starčevića na kasnije političke pokrete vidljiv je i u stvaranju moderne Republike Hrvatske. Nakon više desetljeća borbe za neovisnost, Hrvatska je postala samostalna država 1991. godine. Ideali nacionalne samostalnosti, političke autonomije i zaštite interesa naroda koje je Starčević zagovarao postali su temeljni principi na kojima je izgrađena moderna hrvatska država. Starčevićeva politička filozofija također je pridonijela formiranju političkih stranaka koje su naslijedile njegovu borbu za nacionalnu samostalnost. Nekoliko političkih stranaka i pokreta u Hrvatskoj, poput Stranke prava prepoznaju Starčevića kao svog političkog mentora i temeljni dio njihovog ideološkog okvira. Njegov utjecaj vidljiv je i u političkim raspravama, pogotovo kada je riječ o nacionalnom identitetu, suverenosti i odnosima s drugim narodima.

O zamašnosti Starčevićeva utjecaja u novijoj političkoj i kulturnoj povijesti svjedoči ponajprije činjenica što je on nepresušno misaono vrelo iz kojega se napajala ne samo kasnija politička nego i književna i druga duhovna strujanja novijega doba. Među njima Šegvić posebno navodi Josipa Eguena Tomića, Augusta Harambašića, Silvija Strahimira Kranjčevića, zatim Antu Kovačića, Eguena Kumičića, te mnoge mlađe književnike.¹⁴

¹⁴ Barišić, *Ante Starčević: Ideali slobode i prava*. Str. 20.

ZAKLJUČAK

U zaključku, Ante Starčević bio je ključna figura u političkom razvoju Hrvatske i jedan od najvažnijih vođa borbe za hrvatsku autonomiju i zaštitu nacionalnih interesa. Njegova politička misao, temeljena na idejama nacionalne samostalnosti, političke autonomije i zaštite hrvatskog identiteta, ostavila je trajan utjecaj na politički i društveni pejzaž Hrvatske. Starčević je bio zagovornik jezične i kulturne samostalnosti Hrvata, te je svojim zalaganjem utjecao na jezičnu politiku i kulturni razvoj zemlje. Unatoč kontroverzama i kritikama koje su ga pratile, Starčevićeva ostavština ostaje neizbrisiva i važna u povijesti hrvatskog naroda. Njegov politički aktivizam i ideje inspirirali su generacije političara nakon njega, a njegova borba za državnu samostalnost i zaštitu hrvatskog identiteta i danas je prisutna u političkom diskursu. Starčevićev doprinos političkoj misli i političkom aktivizmu ima dugoročni utjecaj na nacionalni identitet Hrvata, jačanje političke svijesti i borbu za autonomiju i suverenost. Bez sumnje, Ante Starčević ostaje važna figura u povijesti Hrvatske, čija ostavština podsjeća na važnost očuvanja nacionalnog identiteta, jezika i kulture u izgradnji snažnih i suverenih društava.

LITERATURA

- Barišić, P. (1996). *Filozofija prava Ante Starčevića*. Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.
- Barišić, P. (2022). *Ante Starčević: Ideali slobode i prava*. Zagreb: Školska knjiga.
- Bratanić, M. (1997). *Odgojnost Starčevićeve misli*. Jastrebarsko: Naklada slap.
- Gross, M. (2000). *Izvorno prvaštvo. Ideologija, agitacija, pokret*. Zagreb: Golden Marketing.
- Barišić, P. ur. (1999). Ante Starčević, *Izabrani politički spisi*. Zagreb: Golden Marketing.
- Jelčić, D. ur. (1995). Ante Starčević, *Književna djela*. Zagreb: Matica hrvatska.

POPIS SLIKA

Slika 1 Ante Starčević	5
Slika 2 Ante Starčević i zastupnici Stranke prava	11
Slika 3 Otac domovine - Ante Starčević između nećaka Davida i Mile Starčevića	16